

L'Associació Artístich-Arqueològica Mataronesa es va constituir el dia 9 de desembre de 1888, promoguda essencialment per Josep Vinardell i Terenci Thos i Codina. Josep Manén i Masó va ésser el secretari, que tingué cura de la redacció de les actes.

El Sr. Xavier Renau i Manén, advocat, escriptor, historiador i poeta, recentment traspasat, conservava les actes de l'Associació entre la documentació del seu avi i, gràcies a les gestions d'en Joaquim Aguilar, s'han pogut reproduir.

Josep A. Cerdà tot seguit parla del naixement de l'associació i de les seves actuacions.

LES ACTES INÈDITES DE L' «ASSOCIACIÓ ARTÍSTICH-ARQUEOLÒGICA MATARONESA»

L'arqueologia ha tingut un paper molt rellevant pel que fa al coneixement de l'origen i l'evolució de la ciutat de Mataró en el decurs dels segles. És cert, però, que la importància d'aquest tipus de font històrica es relativitza a mesura que ens apropem als períodes més immediats del nostre passat durant el quals es va generar un immens volum de documentació escrita que constitueix la font bàsica d'informació.

A Mataró, l'origen de la recerca arqueològica, entesa no només com un simple rescat d'antiguitats sinó com a font per al coneixement dels temps passats, es remunta, aproximadament, als anys de la fundació de l'Associació Artístich-Arqueològica mataronesa (AAAM), el 1888. Si tenim en compte l'important paper que, posteriorment, ha tingut l'arqueologia, especialment pel que fa a la investigació referent a les èpoques ibèrica i romana, és necessari dedicar unes línies a recordar els orígens de l'activitat arqueològica a la nostra ciutat, ara que no fa gaire hem commemorat el mil·lenari del primer document que parla de l'església de Santa Maria, nucli al voltant de la qual es va desenvolupar la vila medieval i moderna. Per fer-ho, donem a conèixer, per primera vegada, les actes de l'efímera Associació Artístich-Arqueològica mataronesa, que es pot considerar l'embrió del Museu de Mataró, entitat en el si de la qual va desenvolupar la seva activitat, ja ben entrat el segle XX, l'anomenat «grup de col·laboradors de Marià Ribas», primer, i la Secció Arqueològica del mateix

museu, posteriorment -que l'any 2010 ha complert, sense cap acte commemoratiu per cert, els quaranta anys d'existència-.

Cal recordar, però, que no som els primers que hem reivindicat el paper que va tenir l'efímera història de l'Associació abans esmentada, mèrit que correspon als membres del Grup d'Història del Casal. Ells han publicat diversos treballs d'investigació sobre les activitats d'aquella associació del segle XIX, especialment sobre el projecte d'elaboració de l'estendard que es va fer en ocasió de les obres de restauració del monestir de Ripoll¹ i sobre la vida i l'obra del mataroní Terenci Thos i Codina². Tampoc no podem oblidar les aportacions de Lluïsa Layret³, sobre les activitats de l'AAAM, i de Ramon Reixach⁴, que ha elaborat un treball fonamental per entendre el context històric local en el qual va ser possible l'aparició de l'activitat arqueològica a Mataró.

La nostra aportació es limita, doncs, a la transcripció literal de les esmentades actes, que es conserven a l'arxiu familiar d'uns dels descendents de qui en va ser el secretari, el senyor Manén. Com que la lectura de les actes aporta poques novetats sobre el tema hem aprofitat l'ocasió per resumir, breument, el context històric general que possibilità l'aparició d'aquella Associació durant els anys de l'anomenada «primera Restauració borbònica» i les conseqüències que va tenir per a la nostra ciutat, que creiem que és, en definitiva, el

més important. La Secció Arqueològica del Museu de Mataró, de la qual formo part, es pot considerar, tenint en compte la filosofia amb la qual han actuat els seus membres, la legítima hereva de la que es va fundar el 1888. Podem afirmar que existeix un fil conductor que enllaça l'Associació fundada per Terenci Thos amb la Secció Arqueològica del Museu de Mataró, perquè en cap moment no es va produir un trencament que permeti parlar d'un abans i d'un després. Naturalment, les circumstàncies han canviat molt. Ningú no pot negar que la gran embranzida que ha pres la recerca arqueològica a Mataró ha anat lligada a la recuperació, per part del govern català, de les competències perdudes finalitzada la Guerra Civil. El voluntarisme (que no vol dir falta de rigor en la manera de fer les coses) ha deixat pas a la professionalitat.

Sense pretendre historiar l'estat actual de la recerca arqueològica (ja ho faran d'altres quan sigui el moment) cal deixar constància del salt qualitatiu que aquest tipus de recerca ha experimentat a les darreres èpoques, quan s'ha regularitzat i professionalitzat una activitat que, durant dècades, va estar en mans d'aficionats que ni disposaven de prou temps per dedicar-s'hi com calia ni del suficient finançament ni tampoc dels coneixements tècnics i científics que cal esperar d'uns autèntics professionals. En contrapartida, tenien una gran capacitat de sacrifici, un interès altruista i unes ganes de salvaguardar i de difondre el patrimoni històric-artístic que, potser, no tenen molts dels actuals professionals que viuen de l'arqueologia, ni per descomptat dels professionals que viuen de la política, a qui correspon la salvaguarda legal d'aquest patrimoni.

L'any 2002 es va celebrar a la nostra ciutat el congrés «L'Arqueologia Catalunya durant la república i el franquisme (1931-1975)», un dels actes en homenatge a Marià Ribas i Bertran en ocasió del centenari del seu naixement (1902-1996). La pràctica totalitat de les intervencions varen tractar, estrictament, sobre el títol del congrés, per la qual cosa va donar la sensació que abans de la creació del Servei d'Investigacions Arqueològiques que depenia de la Mancomunitat de Catalunya, el 1915, no va existir res. Les úniques comunicacions que van fugir de la tònica general foren la del professor Jordi Cortadella, que va preparar un bon resum de la història de la investigació arqueològica a Catalunya, i la de Joan Bonamusa, titulada «La investigació arqueològica al Maresme», en la qual posava de relleu les aportacions dels il·lustrats que, des del segle XVI fins al XIX, va mostrar el seu interès a recuperar part de la memòria col·lectiva

de la nostra ciutat. En honor a la veritat s'ha de dir que l'arqueologia mataronina sempre ha tingut un record per aquells pioners. És cert també que les activitats de l'Associació fundada el 1888 mereixen un major reconeixement; d'aquí la importància dels articles que tractin de no fer oblidar els orígens de l'arqueologia local.

L'estudi de les societats arqueològiques existents a l'estat espanyol abans de 1915 ha permès distingir-ne tres tipus diferents:

a) Les institucions monàrquiques heretades de l'època de l'Antic Règim; per exemple, la Real Academia de la Historia i l'Academia de Bellas Artes de San Fernando.

b) Les institucions creades després de la implantació del nou règim liberal; per exemple, les Comisiones Central y Provinciales de Monumentos i el Museo Arqueológico Nacional, amb seu a Madrid.

c) Les institucions burgeses de caràcter privat; per exemple, les Sociedades Arqueológicas.

A Catalunya, l'any 1915 la Mancomunitat es va fer càrrec de l'arqueologia oficial amb la creació del Servei d'Investigacions Arqueològiques, com s'ha dit abans.

Així, doncs, durant dècades coexistiren les figures de l'erudit, que actuava en solitari, esmentava i, de vegades, dibuixava troballes de restes antigues (normalment, d'època romana), juntament amb les esmentades «sociedades» formades per diversos erudits i constituïdes formalment, és a dir, amb estatuts propis. I així va ser fins, aproximadament, la segona meitat del segle XX. Podríem posar molts exemples procedents d'arreu del territori català; és un cas paradigmàtic el de Marià Ribas i el seu grup de col·laboradors. Però aquells erudits i aquelles associacions «romàntiques» hagueren de deixar pas als nous temps. Parlem doncs una mica de l'origen d'aquelles primeres associacions.

El dret d'associació va ser un dels drets fonamentals que caracteritzà el nou règim liberal burgès instituit, amb moltes dificultats, al segle XIX, juntament amb els drets de reunió, d'impresma i el de la propietat privada, però va ser un dels que més va costar d'aconseguir, potser per la por que valent-se d'ell, es formessin les temudes associacions obreres, és a dir, els primers sindicats obrers. Durant el regnat d'Isabel II només es van aprovar reglaments per a les associacions de caire científic, els anys 1850 i 1857, essent els governadors provincials els qui tenien facultat per autoritzar les reunions dels seus

membres. Amb la caiguda d'Isabel II i l'aprovació de la nova constitució de 1869 foren autoritzades les associacions, amb certes limitacions en cas que vulneressin la llei.

Entre les associacions creades al segle XIX n'hi va haver d'arqueològiques, és a dir, associacions culturals privades, normalment d'abast local o provincial, que es finançaven amb les aportacions dels seus socis. La seva activitat consistia a preservar el patrimoni històric-artístic. Dos fets hi van tenir molt a veure: el llastimós estat d'abandonament de molts monuments després de la desamortització decretada per Mendizàbal, el 1836 (unit a l'espoli que varen patir durant aquells anys i la conseqüent sortida d'obres d'art cap a l'estranger), d'una banda, i l'esperit que animà l'aparició del moviment anomenat a Catalunya, la Renaixença, prou conegut per tothom que s'hagi interessat una mica per la nostra història.

Era ben normal que els membres d'aquestes associacions privades ho fossin també de les Reales Academias o de les Comisiones Provinciales de Monumentos. El seu marc d'actuació era relativament ampli, ja que encara no hi havia legislació sobre temes, com per exemple, les excavacions arqueològiques, les fundacions de museus, sobre el col·leccionisme d'antiguitats, etc., però a la vegada estava reduït, per la manca de finançament amb què realitzar aquestes activitats. En cas de poder-s'ho permetre, editaven butlletins, revistes o memòries on donaven a conèixer l'obra duta a terme pels seus membres. De totes les societats d'aquest tipus que es van crear a l'estat espanyol va destacar, amb diferència, el «focus» català. Varen posar especial relleu en les excavacions o salvaguarda del patrimoni d'època romana (la prehistòria estava més vinculada a la història natural i a l'antropologia), però a causa de l'estreta relació entre la Renaixença i el món medieval, el ric patrimoni històric-artístic català d'aquella època del nostre passat nacional va ser objecte d'especial atenció.⁵

La degana de les associacions catalanes d'aquest tipus va ser la Societat Arqueològica Tarraconense, creada l'any 1844 per Joan Francesc Albiñana de Borràs, Joaquim Benet, Bartomeu Rivas i Josep Maria Torres. Publica un butlletí des de 1901.

A partir de quan es pot parlar d'un abans i d'un després en la història de la investigació del segle XIX a Catalunya? En opinió de Jordi Cortadella, a partir de 1868, més o menys. Ho justifica dient que «... a partir de 1868 la renovació científica de l'escola positivista porta a la recerca dels fets positius subjacents a la nació: el territori,

l'idioma i la raça».⁶ Per això, esmenta els primers erudits interessats en la prehistòria, Francesc Martorell i Peña, fundador del Museu de Geologia (1882), Pere Alsius i Torrent i Salvador Sanpere i Miquel, estudis dels orígens ètnics de Catalunya i del megalitisme (1881).⁷ El 1872 es publicà la notícia del primer dolmen descobert a Catalunya i s'excavaren les necròpolis d'incineració del pla de Beret.⁸ De la mateixa època són les activitats de Joaquim Botet i Sisó, conegut per la seva aportació en el camp de la numismàtica, l'arqueologia i la història local.⁹ La Junta de Museus de Barcelona va crear el Museo Provincial de Antigüedades, que es va instal·lar a la capella de santa Àgueda, on el 1867 ja s'hi havia traslladat el fons de l'Acadèmia de Bones Lletres. L'any 1864 va ser creada la Comisión Provincial de Monumentos Históricos y Artísticos, a Lleida i, poc després, el Museo de Antigüedades. El 1877 va ser fundada l'Associació Artístico-Arqueològica barcelonesa, per Josep Puiggarí, entitat que va durar fins al 1913. Foren socis fundadors els senyors Felip Jacint Sala, Josep Vallet, Ramon Soriano, Eduard Tàmaro, Ferran de Delàs, Pere Biqueres, Tomàs Moragas, Tomàs d'A. Gallissà, Joan Pons, Manuel Vidal, Bartomeu Bosch i Jeroni Faraudo. És important aquesta associació perquè va servir de model a la que, uns anys més tard, es va fundar a Mataró. Des de 1892 constava de tres seccions: publicacions, excursions i exposicions. Hi havia diversos tipus de socis: honoraris, numeraris o residents (Josep Puig i Cadafalch, Aulèstia Pijoan, Josep Gudiol, Fidel Fita), corresponsals i protectors. Entre 1891 i 1896 van publicar un butlletí, i a partir de 1896, la Revista de l'Associació Artístico-Arqueològica barcelonesa. Va realitzar exposicions sobre art i arqueologia, publicacions d'àlbums històric-artístics, col·laborà en la defensa, la protecció i la restauració del patrimoni, impartí conferències, etc. La revista fou dirigida per Pelegrí Casades i Gramatxes, que fou secretari de l'Associació des de 1896. S'hi publicaven resums de revistes i crítica bibliogràfica (de llibres d'arqueologia, de prehistòria i clàssica, i de llibres d'història de l'art).

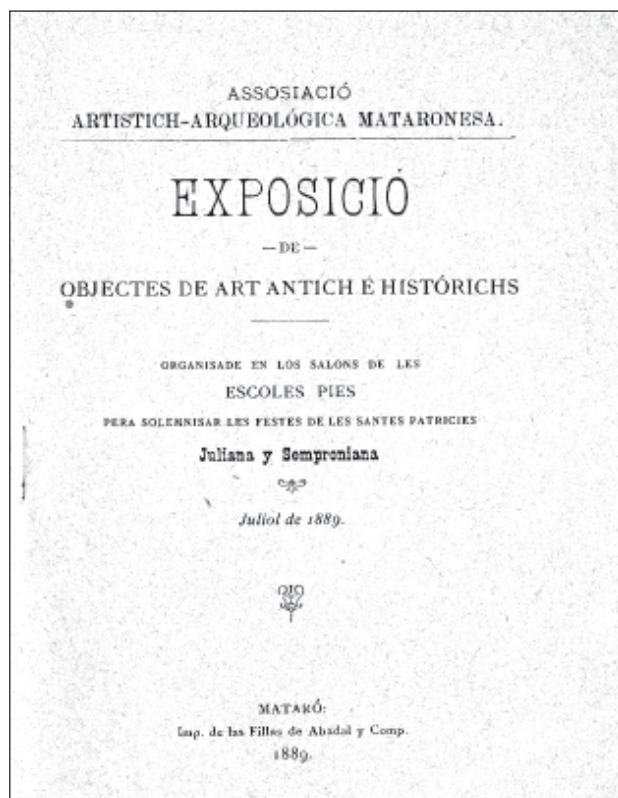
Juntament amb aquestes associacions arqueològiques també varen existir d'altres amb les quals hi tenien certs vincles, per exemple, les associacions excursionistes. El 1876 fou creada l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques i, el 1899, el Centre Excursionista de Catalunya, presidit per Antoni Rubió i Lluch. Ambdós tipus d'associacions varen potenciar i coordinar bona part de la investigació arqueològica, fins que se'n va fer càrrec l'esmentat Servei d'Intervencions Arqueològiques de la Mancomunitat de Catalunya, dirigit pel professor Pere Bosch i Gimpera.

Catàleg de l'exposició d'objectes d'art,
que tingué lloc el juliol de 1889
en els salons de les Escoles Pies.

El 1882 es va crear la Societat Arqueològica de Vic, de manera coetània amb al Museu Episcopal, fundat per Josep Gudiol i Cunill, i el 1888, l'Associació Artística-Arqueològica Mataronesa. El 1887, en Terenci Thos, durant la inauguració de l'Escola d'Arts i Oficis, ja parlava de la necessitat que la ciutat de Mataró disposés d'una biblioteca popular i d'un museu d'art. En Josep Maria Pellicer proposava la creació d'un museu-biblioteca (a l'estil de la que existeix actualment a Vilanova i la Geltrú, que duu el nom de Víctor Balaguer), de la qual ell en pretenia ser el director per mèrits propis.¹⁰ L'exposició de 1889 va esperonar la creació del museu. El 15 d'abril de 1890, l'Ajuntament va aprovar els comptes de l'exposició celebrada durant les Santes de l'any anterior. El 30 d'octubre, a la mateixa sessió en què s'acordà instituir una biblioteca, es decidí crear un museu arqueològic. Fou nomenat director interí el senyor Josep Vinardell i Roure 'sense retribució'.¹¹ L'any 1895 varen ingressar diverses peces importants al museu. L'Ajuntament estava presidit, aleshores, pel metge Josep Barba, del partit liberal, i presidia la comissió de foment el senyor Manuel Guanyabéns, que era republicà.

L'acta de la sessió de constitució va tenir lloc el dia 9 de desembre de 1888. Hi assistiren 19 personalitats de diferents àmbits, encapçalades per Terenci Thos i Codina, el pare Gabriel Cardona,¹² Melcior Borràs, el doctor Josep Fornells, Melcior Camín, el pare escolapi Joan Ambrós, Antoni Ferrer, el doctor Francisco Mas, Emili Cabanyes, Llorenç Andreu, Frederic Fonrodona, Joaquim Pineda, Joaquim Cabanyes, Josep Puig Cadafalch, Josep Vinardell, Antoni Clavell, August Ribas, Joan C. Fonrodona i Josep Manén i Masó.¹³ El 18 de setembre, els estatuts, actualment perduts, foren portats al Govern Civil per a la seva aprovació. El 10 de novembre es va rebre l'autorització pertinent, però sembla que calgué modificar els articles 28 i 34 per indicació del governador. El 9 de desembre, els dinou socis fundadors elegiren els membres de la junta directiva, que quedà constituïda per un president, un vicepresident, un secretari, un conservador-bibliotecari, un tresorer-comptador, quatre vocals i un conserge-andador (que cobraria set pessetes i mitja al mes).

Una de les primeres decisions fou l'admissió de nous socis. Es decidí donar un termini de quinze dies perquè, qui ho volgués, pogués demanar l'alta. Per estimular-ho, s'acordà que durant aquest període de temps, les persones que es fessin socis no pagarien quota d'ingrés. No sabem si la crida

va tenir gaire èxit, però en una sessió posterior es decidí allargar el termini d'admissió de nous socis, exempts de quota, a un any sencer. L'acte de la sessió inaugural es fixà per al dia 3 de gener de 1889. Una de les primeres activitats proposades fou la celebració d'una exposició de materials artístics i arqueològics durant la festa de les Santes d'aquell mateix any. De l'organització se n'encarregaria una comissió formada per sis socis, presidits per un vocal de la junta directiva. Aquests materials quedarien en dipòsit, essent la necessitat de conservar-los en un lloc adequat el motiu pel qual es demanà un local on instal·lar-los. L'exposició va tenir lloc a les Escoles Pies.

Una altra de les activitats previstes fou contribuir a la restauració del monestir de Ripoll, amb la celebració d'una vetllada literària. També es va constituir una categoria de socis filharmònics. S'acordà fer un segell, així com publicar treballs històrics referits a Mataró.

La darrera reunió de la qual es té notícia correspon a la del 14 d'abril de 1889, però és evident que l'Associació va seguir existint, ja que consta que es va celebrar l'exposició durant la festivitat de les Santes i que es va fer fer l'estendard que es diposità al monestir de Ripoll. Com molt encertadament opina Joaquim Graupera, la falta de temps lliure a causa de les activitats professionals o polítiques d'alguns dels membres

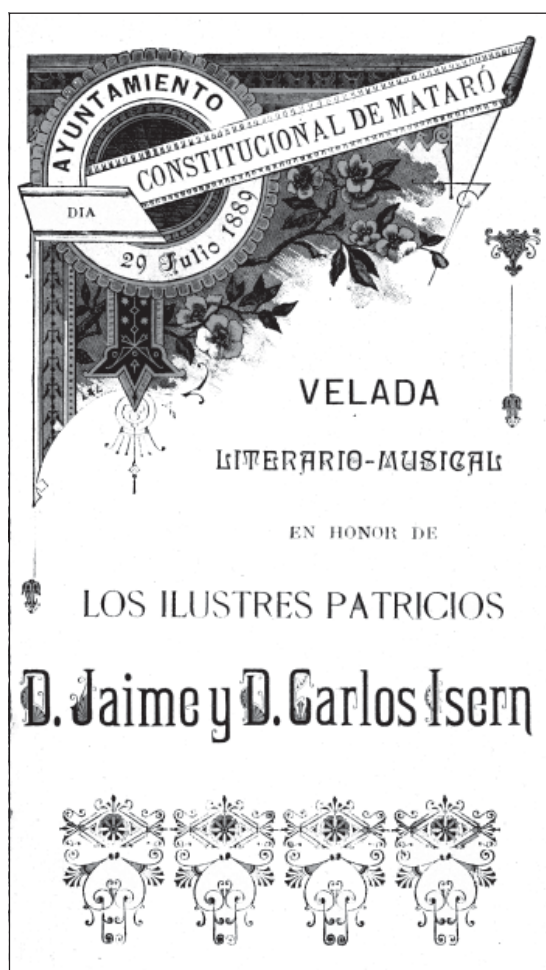

Sala del primer museu de Mataró a l'edifici de l'Escola d'Arts i Oficis, al Carreró.
Postal edició H. Abadal. MASMM. Arxiu d'imatges.

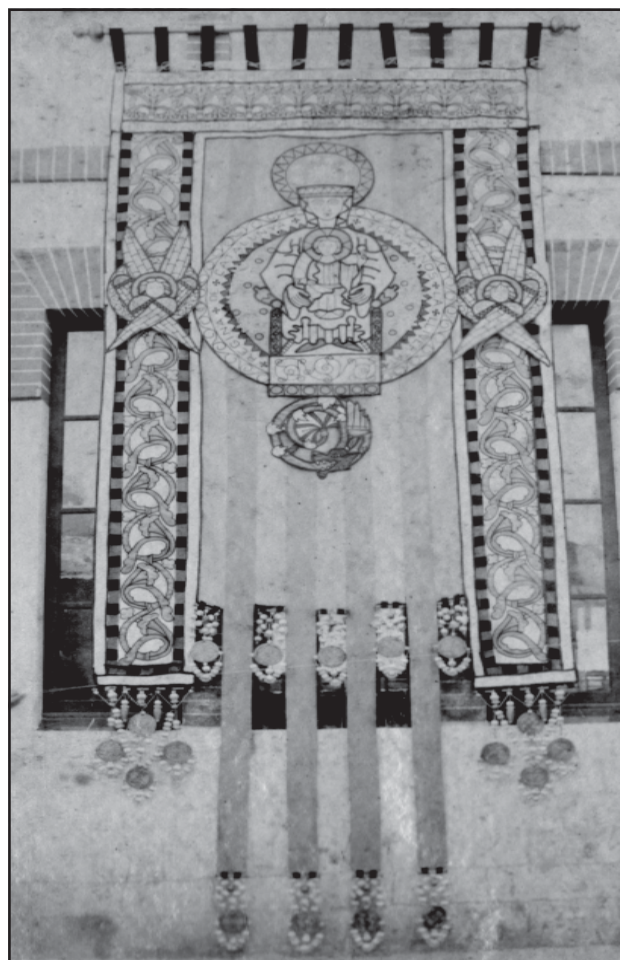
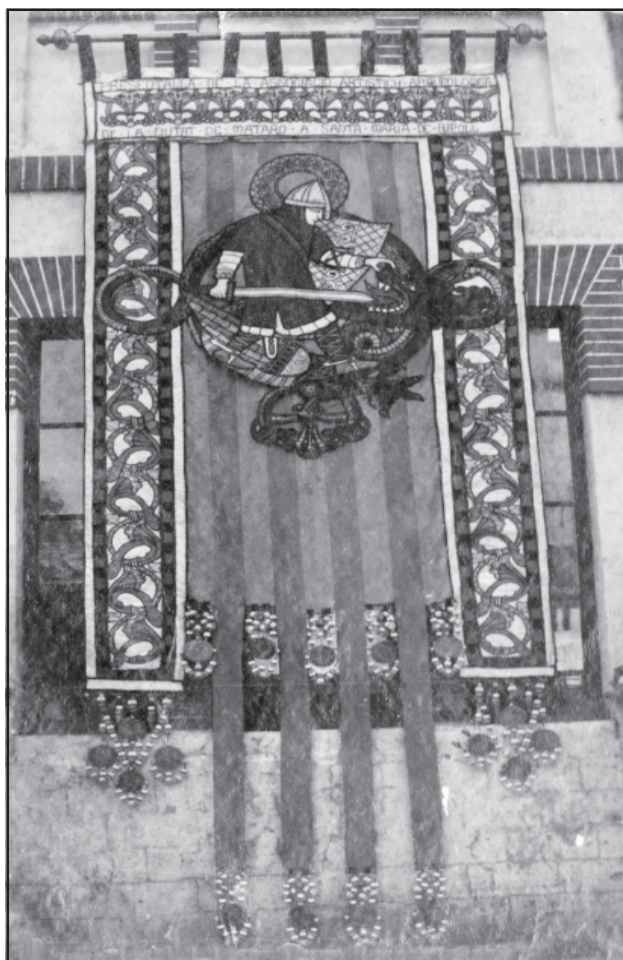
fundadors, la mort d'altres membres i la materialització dels projectes que varen estimular el naixement de l'Associació explicarien el perquè va disminuir notablement la seva activitat fins al punt que no sabem ben bé quan va deixar d'existir. De tota manera, no passà gaire temps fins que l'Ajuntament va comprar l'edifici que, encara a l'actualitat, és la seu del Museu Municipal.

Una dècada més tard, Marià Ribas inicià la

seva activitat dins del camp de l'arqueologia local. Què hauria passat amb l'arqueologia a casa nostra si aquest investigador mataroní no n'hagués agafat el timó? No ho sabem, però cap de les persones que van formar part de l'AAAM no va continuar amb la recerca arqueològica. Significa això que hi va haver una ruptura? Doncs no. Com molt bé explica Josep Barberà, aquest investigador parla d'un període de formació de la investigació arqueològica, que situa entre 1885 i 1910, quan encara no hi havia arqueòlegs a l'Estat espanyol, durant el qual van destacar els noms de Pere Alsius, Joaquim Botet, Manuel Cazorro, Norbert Font, Emili Gandia, Matías Pallarès, Pere Palol, Josep Puig i Cadafalch, Amador Romaní, Ferran de Segarra i Lluís Marià Vidal.¹⁴ En aquest període és on cal situar la creació de l'AAAM, el 1888. Hi hauria, a judici de Josep Barberà, un segon període (1910-1936), que anomena de la normalització de la investigació arqueològica, durant el qual destacaren noms com Pere Bosch i Gimpera, Josep Colominas, Agustí Duran i Sanpere, Lluís Pericot, Josep de Calasanç Serra Ràfols i Salvador Vilaseca i les persones que encapçalaren grups, Josep Maria Cuyàs, a Badalona, Esteve Cruanyes, a Sant Feliu de Guíxols, Josep Estrada, a Granollers, entre altres. Quant a Marià Ribas, si tenim en compte que les seves activitats es van desenvolupar entre les dècades dels anys vint i setanta del segle XX, l'hauríem de situar ja en l'etapa posterior a la Guerra Civil, juntament amb Josep Maria Pons Guri, Esteve Albert, Lluís Ferrer i Clariana, Jesús Illa i París, Jaume Lladó, Lluís Galera, Jaume Ventura i Lluís Guardiola. Durant l'etapa següent, que comprèn des del final de la dictadura franquista als inicis de la Democràcia -amb la investigació institucionalitzada- la recerca arqueològica va ser continuada, a Mataró, pels membres de la Secció Arqueològica del Museu de Mataró (SAMM). La darrera etapa es va iniciar amb la creació, l'any 1990, de l'Àrea d'Intervenció Arqueològica (AIA), amb la qual es va professionalitzar del tot l'activitat arqueològica, essent molt important la tasca duta a terme

Programa de la vetllada literàrio-musical en honor de Jaume i Carles Isern, 29 juliol 1889.

L'estendard ofert al monestir de Ripoll per l'Associació Artístich-Arqueològica de Mataró (1893). Fotografia de Josep Vinardell. MASMM. Arxiu d'Imatges.

quant a la prevenció i documentació de les restes arqueològiques aparegudes dins del recinte que ocupà l'antiga Iluro, declarat Bé d'Interès Nacional.

És necessari recordar que amb anterioritat a la creació de l'AAAM, a final del segle XIX, ja hi va haver erudits locals (per exemple, el pare Rius) que es van interessar molt pel nostre passat més remot, i que de documentació de restes arqueològiques a casa nostra, se'n coneix que data de finals del segle XVI. També, del segle XVII, XVIII i primera meitat del XX, però, l'Associació creada per Terenci Thos, al nostre parer, no deu res a tota aquesta activitat anterior sinó que és fruit d'un context històric molt particular que explica el naixement d'associacions semblants a altres llocs de Catalunya.

Es pot afirmar, doncs, que Marià Ribas, primer en solitari i, després, amb el seu grup de col·laboradors, seria la baula que enllaça la tasca iniciada per Terenci Thos, el 1888, amb l'activitat arqueològica actual, de manera que la flama encesa fa més de cent-vint anys mai no s'ha arribat a extingir. Ben al contrari.

Per acabar, voldríem manifestar el nostre agraïment als senyors Masó i Aguilar per haver-nos proporcionat la documentació necessària per a la realització d'aquest breu article, així com al senyor Joan Banús que, infructuosament, ens consta que va buscar a l'arxiu del Govern Civil de Barcelona els estatuts fundacionals de l'AAAM. Segons comunicació personal, durant la II República foren destruïts molts estatuts d'entitats que, com l'Associació Artístich-Arqueològica Mataronesa, van tenir una vida efímera, ja que aleshores els criteris de conservació de documents «vells» eren diferents dels que tenim a l'actualitat.

Josep A. Cerdà

TRANSCRIPCIÓ DE LES ACTES

1

Acta de constitució¹⁵

En la Ciutat de Mataró, als nou dias de Desembre de l'any mil vuytcents vuytanta vuyt.

Citats per segona volta á Junta general los socis fundadors de l'Associació Artistich-Arqueològica mataronesa, en conformitat al article vint y set de sos Estatuts, al objecte de constituhir-la, se congregaren, á las cinq de la tarde, en una de las aulas de l'Escola municipal d'Arts y Oficis, instalada en lo edifici conegut d'antich per «la Fleca», los Senyors, quins noms y cognoms se llegeixen al marge.

Donat compte de la presentació al Govern civil de Provincia, no tant sols dels Estatuts, qu'ho foren en divuyt de Septembre prop passat, sino també de la modificació dels articles vint y vuyt y trenta quatre, quina nota s'autorisá per lo Excm. Sr. Gobernador en deu de Novembre següent, se procehí á l'elecció de la Junta-Directiva, quedant nomenats los Senyors y per los carrechs que's dirán:

En Terenci Thós Codina, President.
Rnt. P. Gabriel Cardona, Escolapi, Vice-President.
En Josep Mª Pellicer Pagés, Conservador-Bibliotecari.
N'Emili Cabañes Rabassa, Tresorer-Contador.
N'Antoni Ferrer Armán, Vocal.
Rnt. En Gaspar Collet, Prebere, Vocal.
En Josep Puig Cadafalch, Vocal.
N'Antoni Viada Viladesau, Vocal.
En Josep Manén Masó, Secretari.

Presa possessió per los nomenats assistents al acte, se declará per lo Sr. President constituïda, des d'avuy, l'Associació Artistich-Arqueològica mataronesa.

Se resolgué per unanimitat, en conformitat al article vint y nou dels Estatuts, concedir un termini, qu'acabarà quinse dias despres d'inaugurada l'Associació, per l'entrada de socis, reduhint á cero, durant aquest temps, la quota d'ingrés que fixa lo citat article.

Tot seguit y despres de varias observacions per part de diferens socis, s'acordá inaugurar solemnement l'Associació ab una vetllada en un dels jorns del prop vinent Janer, que fixará la Directiva y procurar aixi mateix la celebració d'una Exposició local Artistich-arqueològica en la próxima festa de las Santas, á quin fi se resolgué nomenar una comissió especial de socis baix la presidencia d'un vocal de la Directiva.

Aixecada la sessió per alguns minuts y posats d'acort los presents, resultaren elegits per majoria los Senyors:

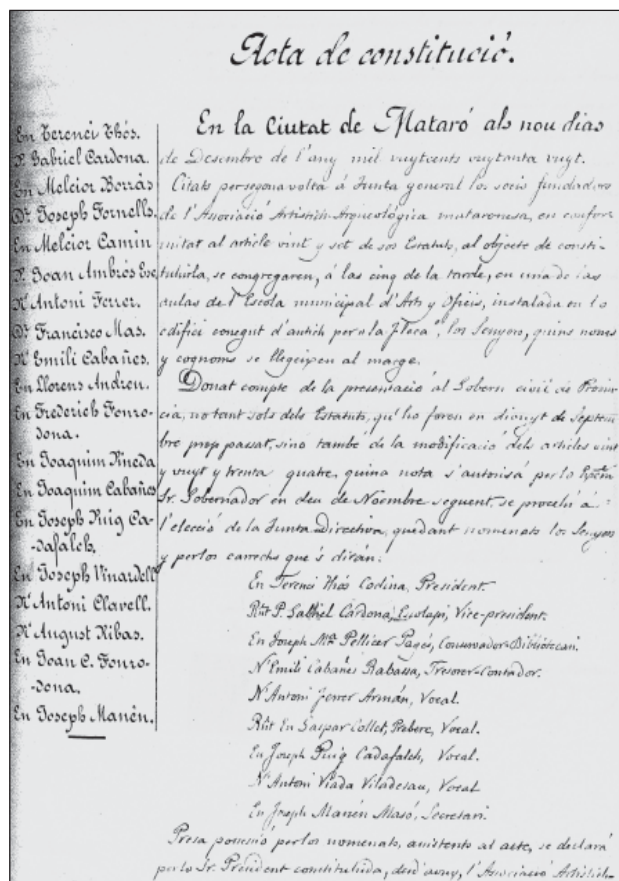
En Melcior Borrás Bofarull.
En Melcior Camin Lopez.
Dr. Joseph Fornells, Prebere.
En Joseph Vinardell Rovira.
N'August Ribas Mustarós.
En Joan Crisóstomo Fonrodona Agustí.

Y se termená la sessió, aixecant-se'n acta, quina còpia deurá esser remensa dins lo terme que senyala la Lley d'Associació vigent, al Excm. Sr. Gobernador civil de la Provincia.

Lo President

[Signat:] Terenci Thós y Codina

[Signat:] Joseph Manén, Secretari.

Primer full del llibre d'actes.

2

Sessió del dia 26 de Desembre de 1888¹⁶

Reunida la Junta Directiva en una de las salas de l'Escola d'Arts y Oficis, president y concurrent los Senyors quins noms apareixen al marge, se llegí l'acta de la Constitució de la Societat y fou aprobada.

Se resolgué:

Senyalar lo dia tres del prop vinent Jener per la celebració de la vetllada inaugural de la Associació, fixant lo programa de la festa.

Demandar al Excm. Ajuntament un lloch per a l'establiment de la Societat, la concessió en diposit de objectes arqueològics per lo Museo de la mateixa y una subvenció anyal per son foment.

Ynnovar al M. Y. Sr. Alcalde la constitució de l'Associació, oferint sos treballs en bé de la Ciutat.

Anomenar Conserge-Andador de la Societat á Joaquim Font y Nonell, senyalant-l'hi una mesada de set pessetas y mitja.

Y concedir un termini d'un any per a l'ingrés de socis numeraris, ab exempció del pago de la quota d'entrada.

Y se termená l'acte.

Lo President

[Signat:] Terenci Thós y Codina.,

[Signat:] Joseph Manén, Secretari.

3

Sessió de vint y set de Jener de 1889¹⁷

Reunida la Junta Directiva en lo llóch de costum, estant presents los Senyors anomenats al marge, se llegí y fou aprobada l'acta de l'anterior.

Se doná compte y quedá enterada la Junta d'un ofici del M. Y. Sr. Alcalde d'exa Ciutat, responent al dirigit a s'Autoritat en primer del corrent mes, fent vots per lo progrés de la Associació.

Volent donar una proba de l'estima en que l'Associació té la restauració del Monestir de Sta. Maria

de Ripoll, se resolgué celebrar una vetllada literari-musical per contribuir al acabament del tant notable monument historich.

Y se termená l'acte.

Lo President

[Signat:] Terenci Thós y Codina.,

[Signat:] Joseph Manén, Secretari.

4

Sessió de disset Febrer de 1889¹⁸

Reunida la Junta Directiva en lloch acostumat, trobant-se presents los Senyors que al marge s'anomenan, fou llegida y aprobada l'acta de l'anterior.

Fent us de la facultat concedida en l'article deu dels Estatuts, la Junta acordá anomenar socis corresponents de la Associació als Senyors Rnt. P. Fidel Fita, jesuita, En Melcior de Palau, En Manel de Bofarull Palau, N'Alvar Mª Camín, En Lluís Mª de Llauder, En Ramón Arabia Solanas, En Cassimir Bruges Escuder, En Manel Borrás de Palau, En Joan Visa Martí, En Joseph Cusachs Vidal, En Silvino Thós Codina, En Gumersindo Colomer, lo Rnt. P. Eduard Llanas, escolapi, En Joan Rubio de Laserna, lo P. Jaume Roberges, escolapi, En Joseph de Palau Huguet, En Lluís Lopez Oms, En Francesch Boter y de Dalmases, En Lluís Colomer Ballot, lo Dr. Jaume Almera, Pbre., En Francisco Calbetó, En Joaquim Torres Karcach, En Joaquim Torres Canosa, En Joaquim Mª Salvaña, En Honorat de Saleta, N'Antoni de Bofarull, En Joan Parés, En Joaquim Cabot Rovira, N'Antoni Font Boter, En Leandre Jover Traveria, Rnt. Ramón Rosés, Rnt. Francisco Crusellas, En Joseph Vilaseca Casanova, En Manel Comas Thós, En Joaquim Botet Sisó, En Joan Abril, En Gayetá Bohigas Monrabá, N'Enrich Masriera, En Pelegrí Casades Gramatxes, En

Bonaventura Renter, En Joseph Mª Valeta, N'Enrich Claudi Girbat, En Martí Dedeu, En Claudi Omar, En Francisco Javier Tobella, En Joseph LLuis Domenech Montaner, En Ramon Alomás Sarriás, En Joseph Valdé Vila, En Manel Ribot Serra, En Joseph Garcia Robles, En Pau Bertran y Brós y En Joseph Ribera.

Se resolgué axí matex demanar alguns treballs á varis dels anomenats, per lo major lluhiment de la projectada vetllada á Ripoll.

Y se termená l'acte.

Lo President

[Signat:] Terenci Thós y Codina.,

[Signat:] Joseph Manén, Secretari.

5

Sessió de nou de mars¹⁹

Reunida en lo lloch de costum la Junta Directiva baix la presidencia y assistencia dels Senyors al marge anomenats se llegí y aprobá l'acta del'anterior.

Se doná compte y la Junta quedá enterada d'una comunicació del Excm. Ajuntament, trasladant un acort sobre concessió de lloch per Museo y subvenció, axí com també de las respostas dels socis corresponents En Ramón Alomá y En Claudi Omar.

S'acordá dirigir-se al Ajuntament demanant una subvenció per l'exposició de belles arts y arqueologia que's projecta celebrar en la próxima festa de las Santas.

A proposta del Senyor President, s'anomená una Comissió composta dels socis numeraris Rvt. P. Joan Ambrós, Escolapi, y Dr. Joseph Fornells, En Joseph Mª Pellicer, En Joseph Puig Cadafalch, En Melcior Bossa, N'Antoni Viada Viladesau y l'infrit. [*infrascrit*] Secretari per a compilar noticias, datos, monografias, efemérides

y estudis historichs referits á nostra ciutat, á fi de donarlas á la estampa.

Per unanimitat se resolgué pagar al copista Sr. Garcia la quantitat de trenta vuit pessetas per cópias de papiers de música per a la vetllada á Ripoll.

Per ultim s'acordá convocar Junta General en lo propvinent dijous, al objecte de crear una nova categoria de socis filarmonichs per a cooperar á les solemnitats artísticas de l'Associació, reformant en lo necessari los Estatuts.

Y se termená l'acte.

Lo President.

[Signat:] Terenci Thós y Codina.,

[Signat:] Joseph Manén, Secretari.

6

Convocatoria de la Junta General

Convocada la Junta general de socis en tretse de Mars de l'any mil vuytcents vuytanta nou, no pogué celebrarse sessió per no concorrer nombre bastant de socis per acordar, disposant lo Sr. President cridar á segona convocatoria lo proxim diumenge, de conformitat á lo disposat en l'article 26 dels Estatuts.

Lo President.

[Signat:] Terenci Thós y Codina.,

[Signat:] Joseph Manén, Secretari.

7

Sessió de catorse d'Abril²⁰

Reunida la Junta Directiva en lo lloch de costum, presidint i assistint los SS. que al marge s'anomenan, fou llegit y aprobat l'acta de l'anterior.

S'autoritza al reverent Gaspar Collet per disposar l'impressió d'invitaciones als musichs y coros que prenen part en los ensaigs de la part musical per la celebració de la vetllada á Ripoll.

S'aprobá lo projecte de sagell de l'Associació presentat per lo Sr. N'Antoni Vidal Viladessau.

La Junta quedá enterada de las comunicacions dels socis corresponents En Joan Parés, P. Jaume Roberges, Escolapi, En Francesch Boter, En Gumersindo Colomer Codina y En Lluís Colomer y Ballot, lo derrer dels quals enviá uns estudis grafichs referents á las esglesias de Argentona y Orrius, que foren rebuts ab agraphiment.

Fou senyalat lo dia vint y set del corrent per a la celebració de la vetllada á Ripoll en lo Colisseu d'Euterpe, autorisant al Sr. President per fixar lo programa y altres detalls per a la matexa.

A proposta del Rnt. En Gaspar Collet foren anomenats socis filarmonichs los SS. En Joan Sabater, Joseph Jofre, Pere Arbat, Alfons Dotra, Pere Fontanils, Manel Maurí, Pere Jofre, Teodor Solá, Miquel Pla (fill), Celedoni Pla, Lluís Salvat, Francisco Constans, Joaquim Tell, Joan Martí Catá, Manel Cassadó, Joseph Bot,

Frederich Vila, Francisco Vila, Manel Tarau (?), Pere Castro, Camilo Lloret, Emili Soler, Ramón Patau, Joan Martí Suriñach, Joseph Padró, Ignaci Tell, Jascinto Palau, Ynnocenci Castro, Francisco Buxó, Ramón Oriol, Pere Garcia, Joan Coll, Joaquim Mauri, Joseph Cardona, Bernat Pujol, Joseph Martí, Gayetá Parera, Narcís Morera, Joaquim Artis, Joseph Castell, Joseph Bertran, Baldomero Clariana, Francisco Guañabens, Felix Ximenes, Joseph Vilardebó, Agustí Coll, Joseph Palau, Gaspar Lluch (?), Agustí Sagalés, Manel Bofarull, Narcis Fradera, Jaume Carrau, Joseph Mª Thós, Miquel Ysern, Anastasi Segí, Francisco Sabatés, Rafael Barrau, Pere Company, Eugeni Ferrer, Francisco Collet, Felix Clariana, Martí Font, Joan Palau, Joan Puig, Miquel Mª Fernandez, Joaquim Mora, Joseph Canals, Ramón Puig, Jaume Clot, Joan Salvá, Juliol Aromí, Francisco Cruixent, Lluís Martí, Antoni Viada, Viladesau, Lluís Viada, Francisco Fonrodona, Joseph Valls, Lluís Viladevall y Joan Crisostom Fonrodona.

Y se termená l'acte.

Lo President.

[Signat:] Terenci Thós y Codina.,

[Signat:] Joseph Manén, Secretari.

NOTES

1.- JOAQUIM GRAUPERA I GRAUPERA, «Les activitats de l'Associació Artística Arqueològica Mataronesa», *Mataronins en la restauració de Ripoll, 1893-1993, centenari de la consagració de la basílica*, (Mataró, 1993) pp. 29-52, i Josep Puig i Cadafalch i l'Associació Artística Arqueològica Mataronesa. Grup d'Història del Casal, (Mataró, 2001).

2.- JAUME VELLVEHÍ I ALTIMIRA, *Terenci Thos i Codina (Mataró, 1841-1903). Un home de la Renaixença*. (Mataró, 2003).

3.- LLUÏSA LAYRET I RAURICH, «L'Associació Artística Arqueològica Mataronesa», *Mataronins en la restauració de Ripoll, 1893-1993, centenari de la consagració de la basílica*. (Mataró, 1993) pp. 24-28.

4.- RAMON REIXACH I PUIG, *Els orígens de la tradició política liberal catòlica a Catalunya. Mataró, s. XVIII i XIX*, Premi Iluro 2007, Caixa d'Estalvis Laietana, (Mataró, 2008).

5.- JORGE MAIER, *Jorge Sonsor (1855-1930) Un académico correspondiente de la Real Academia de la Historia y la Arqueología española*, Real Academia de la Historia, (Madrid, 1999), pp. 73-78.

6.- JORDI CORTADELLA, «Història de l'arqueologia a Catalunya, avui». *L'Arqueologia a Catalunya durant la República i el Franquisme (1931-1975)*. Actes de les Jornades d'Historiografia celebrades a Mataró els dies 24 i 25 d'octubre de 2002, Patronat Municipal de Cultura i Museu de Mataró, (Mataró, 2003), pp. 17-30.

7.- MARIANO AYARZAGÜENA SANZ, «Para comprender el trabajo de un investigador hay que tener en cuenta el ambiente en el que se desenvuelve y grupos a los que pertenece. Asimismo se encontraba en la vanguardia del movimiento nacionalista cultural y científico que existía en pro de los estudios históricos y científicos de la Cataluña del s. XIX denominado La Renaixença, cuyo vehículo impulsor era la lengua catalana. Su pertenencia a este movimiento lo podemos observar en: a) los temas que trata (históricos); b) uso frecuente de la lengua catalana; c) personas con las que se relaciona (Pujol y Camps, Botet y Sisó, Chía, Martorell, Sanpere y Miquel, etc.); y d) revistas en las que publica Revista de Ciencias Históricas, La Renaxensa, Revista de Girona, Anuari de la Associació d'Excursions Catalana, Revista de la Asociación Artístico-Arqueológica Barcelonesa, etc.», *Espacio, Tiempo y Forma. S. I, Prehist. y Arqueol.*, t. 2, (1989), pp. 433-441.

8.- JOAN RAMON GONZÁLEZ, «L'arqueologia lleidatana no professional entre 1931 i 1975», *L'Arqueologia a Catalunya durant la República i el Franquisme (1931-1975)*, Actes de les Jornades d'Historiografia celebrades a Mataró els dies 24 i 25 d'octubre de 2002, Patronat Municipal de Cultura i Museu de Mataró, (Mataró, 2003), pp. 175-204.

9.- JOAQUIM BOTET I SISÓ (Girona, 1846-1917). Entre altres obres podem esmentar les següents: *Empúries: Noticia histórico-arqueológica de Emporion* (1879); *Geografía General de Catalunya* (dirigida per Francesc Carreras i Candi, volum dedicat a la província de Girona); *Les monedes catalanes* (1908-1911).

10.- En Josep Maria Pellicer i Pagès havia publicat, un any abans de la fundació de l'AAAM la seva obra més coneguda: *Estudios Histórico-Arqueológicos sobre Iluro, antigua ciudad de la España Tarraconense, Región Layetana*. (Mataró, 1887).

11.- JOSEP PUIG I CADAFALCH, «Com s'inicià el Museu de Mataró», *Museu*, (Mataró, 1948), pp. 62-63.

12.- Segons Ramon Reixach, el pare escolapi Gabriel Cardona, vicerector de Mataró des de 1881, fou un estudiós de les antiguitats locals. Va continuar el monedari del pare Josep Rius i el va ampliar fins a 3.000 monedes. També va ser cofundador i vicepresident de l'AAAM, la primera entitat catalanista de la ciutat (REIXACH, *Els orígens de la tradició política ...*, pp. 605-606).

13.- Josep Manén i Massó està considerat, juntament amb Josep Maria Pellicer i Pagès i Terenci Thos i Codina, aquests dos darrers, professors de Valldemia, i tots tres membres de famílies liberals, els impulsors de l'estudi del passat i de la preservació del patrimoni històric, arqueològic, immoble, moble o documental a Mataró (REIXACH, *Els orígens de la tradició política ...*, p. 622).

14.- JOSEP BARBERÀ, «La lluita per la successió del projecte d'investigació de Bosch Gimpera. L'Institut de Prehistòria i Arqueologia de la Diputació (IPA) i l'Institut d'Arqueologia i Prehistòria de la Universitat (IAP)», *L'Arqueologia a Catalunya durant la República i el Franquisme (1931-1975)*. Actes de les Jornades d'Historiografia celebrades a Mataró els dies 24 i 25 d'octubre de 2002. Patronat Municipal de Cultura i Museu de Mataró, (Mataró, 2003), pp. 103-124.

15.- Al marge esquerre En Terenci Thós, P. Gabriel Cardona, En Melchor Borrás, Dr. Joseph Fornells, En Melcior Camín, P. Joan Ambrós, Esc., N'Antoni Ferrer, Dr. Francisco Mas, N'Emili Cabañes, En Llorens Andreu, En Frederic Fonrodona, En Joaquim Pineda, En Joaquim Cabañes, En Josep Puig Cadafalch, En Josep Vinardell, N'Antoni Clavell, N'August Ribas, En Joan C. Fonrodona, En Josep Manén.

16.- Al marge esquerre: En Terenci Thós, Rnt P. Gabriel Cardona, En Josep Mª Pellicer, N'Emili Cabañes, N'Antoni Ferrer, En Josep Manén.

17.- Al marge esquerre: En Terenci Thós, President; Rnt P. Cardona, Sr. Pellicer, Sr. Cabañes, N'Antoni Viada Viladesau, Josep Manén.

18.- Al marge esquerre: Sr. Thós, President; Rnt. S. Cardona, Sr. Cabañes, Sr. Ferrer, Sr. Manén.

19.- Al marge esquerre: Sr. Thós, President; Rnt. S. Cardona, Rnt. En Gaspar Collet, Sr. Pellicer, Sr. Viada, Sr. Manén.

20.- Al marge esquerre: Sr. Thós, President; Sr. Ferrer, Rnt P. Cardona, Rnt. Gaspar Collet, Sr. Pellicer, Sr. Manén.